

TEORETISK PSYKOANALYSE

Til udarbejdelse af en videnskabelighed for de subjektive hændelser.

Spørgsmålet om psykoanalysens rationalitet handler mindre om hvorvidt psykoanalysen er videnskabelig eller ej, end om der findes en videnskab, der er i stand til at modtage Freuds opdagelse. Opgaven har derfor til alle tider bestået i at finde frem til en epistemologi som kan forbedre forstanden (*De intellectus emendatione*), på en sådan måde at subjektets subversion tages i agt.

Freud søgte modstræbende i biologien, håbefuld i historien, fortvivlet i symbolikken, men i alle tilfælde med oprindelsen som målestok (om den så er traumatisk), hvilket begrænsede anslaget og forvred metapsykologien.

Lacan lod oprindelsen være en myte og satsede i stedet på strukturen, som han søgte at fundere i mængdelæren, hvorfor han måtte tage stilling til de klassiske problemer som Russells paradokset udsætter os for.

I dag står det klart at psykoanalysens rationalitet først vil kunne formuleres når man indser, at det freudske ubevidste ikke kan begribes prædikativt og at udarbejdelsen af dens logik forudsætter en begribelse af rekursiviteten som andet end lutter blindgyde (eller *vicious circle*, som man også kalder det). Dette kræver dog at psykoanalysen gør konsekvent op med de såkaldte 'humanvidenskaber' (ikke mindst psykologien) men også med de såkaldte 'naturvidenskaber', når de alene defineres ud fra et prædikativt standpunkt. For ret beset er psykoanalysens rationalitet forbundet med udformningen af en videnskabelighed med et imprædikativt grundlag.

Erwing Schödingers overvejelser i forbindelse med sin *What is life?*, er ganske relevante for vores forehavende, fordi de spørgsmål som hypotesen om det ubevidste rejser ved dets blotte beståen ligger ganske tæt op ad en sådan undersøgelse.

Som bekendt kom Schrödinger frem til den antagelse, at der skulle 'en ny fysik' for at kunne klare den sag. Spørgsmålet om livets beskaffenhed er jo betydelig mere sammensat end som så og forlanger derfor langt flere bestemmelser end hvad den daværende kvantemekanik —som Schödingers selv havde været med til at udvikle—, kunne levere.

I dag kan vi præcisere arten af denne eftertragede nye videnskabelighed nærmere: det gælder om at være i stand til at tage højde for materialitetens imprædikative beskaffenhed — altså det forhold, at komplekse systemer inddrager selvrefererende (inferentielle) løkker i deres organisering. Vores samtidig har allerede taget bestik af sådanne omstændigheder¹, hvilket afgjort må give anledning til frugtbare overvejelser inden for vores felt.

¹ Se for eksempel Robert B. Laughlin (*A Different Universe: Reinventing Physics from the Bottom Down*, 2005) som utvetydigt har indført sådanne standpunkter i fysikken ved at understrege emergensens betydning i fremkomsten af komplekse sammenhænge, og Robert Rosen (*Life Itself: A Comprehensive Inquiry into the Nature, Origin, and Fabrication of Life*, 1991) der eftertrykkeligt og eksplicit har indført imprædikativiteten i biologien.

Thi den psykoanalytiske praksis og teori er ubegribelig, hvis man ikke anskuer dens kliniske og metapsykologiske forehavende som netop en undersøgelse af subjektets imprædikative forudsætninger.

Hos Freud tematiseres dette ganske tidligt i og med hin 'hjælpehypotese' som indfører libido-teorien. Den bekræftes siden med ønskets insisteren og bliver igen og igen fremhævet ved hjælp af de 'spekulationer' ('dødsdriften' etc.) han regelmæssigt lægger for dagen.

Lacan er på det rene med det lige så snart han er i stand til at skelne imellem de tre registre (imaginært, symbolsk, reel), han mener, definerer det psykoanalytiske felt, og formår dermed at afgrænse signifikansen som hjørnesteinen for den subjektive organisering. Det imprædikative er til stede i selve hjertet af hans udarbejdelse for så vidt det artikulerer den nu kanoniske definition af subjektet som værende det, der repræsenteres af en signifikant for en anden signifikant (at anvende det sammen argument i *definiendum* og *definiens* er just en imprædikative definition).

Det drejer sig for vores vedkommende om bl.a. at fremlægge baggrund for diskussionen mellem Frege og Russell (hvorfor vi ikke kommer uden om hverken *Sinn und Bedeutung* eller *On Denoting*), for dérfra at se på de vanskeligheder, der ligger i at ville fundere signifiant-teorien på mængdelæren — sådan som Lacan synes at anbefale. Minimalt må vi kunne nærme os de overvejelser der begrunder forskellighederne mellem netop *mændeteorien* og *kategoriteorien* inden for matematikken. For vores anti-ontologiske interesser kræver at selve tilhørsforholdet \in ('er element i') diskuteres og dekonstrueres.

Hvis Freuds libido-teori skal bagrundes i en kreationisme *ex nihilo* —hvilket som bekendt var Lacans standpunkt—, må denne baseres på en logik, som ikke forveksler væren og eksistens. Heraf betydningen af den imprædikative tilgang og særlig, for vores vedkommende, dens forbindelse til gentagelsen forstået som rekursiv procedure.

Det drejer sig, med andre ord, om at gå længere ind i den undersøgelseslinje Freud udstak som betingelse for psykoanalysens overlevelse som rationel disciplin: nemlig det vedvarende studie af psykoanalysens *indre udviklingsmuligheder* — hvilket i hans øjne i øvrig var det eneste, der kunne opveje 'terapeutikkens spærring for videnskabeligheden', som han sagde².

Dermed står vi midt i det topologiske felt hvor sondringen mellem ren og anvendt psykoanalyse³ (dvs. de principper der danner grundlaget for analysandens udvirke og analytikerens akt), kommer i stand.

For uden en begribelse af de *topoi* der understøtter den analytiske praksis, mister den sin særegenhed og risikerer til syvende og sidt at forvandles til en normativ formatering — fordi man i så fald ikke kan lade være med at gribe til de standard ontologiske løsninger (væren, egentlighed, identitet, morbus, etc.) i forståelsen af arbejdet.

En sammenligning af mængdelærens og kategoriteoriens respektive epistemologiske ståsteder er i den forbindelse ganske central, og forekommer i dag at være en uundværlig propædeutisk tiltag hvis man ønsker at få psykoanalysens teori og praksis ud af sin dogmatiske slummer. Det er hvad der skal til når Lacans *bon mots* nu gentages

² Se «Spørgsmålet om lægmandsanalysen» fra 1926, in *Foregange* nr. 1, 2011, sider 25-109.

³ Jacques Lacan «Acte de fondation», 1964. In *Autres écrits*, 2001, sider 229-241.

iterativt i en uendelighed. Opgøret med dagens enfoldige lacanisme kræver nemlig en diskussion af den naive realisme som mængdelæren også bærer i sig.

På samme måde som man skelner mellem 'anvendt' og 'ren' matematik eller 'eksperimentel' og 'teoretisk' fysik, for eksempel, må det også være muligt at foretage en lignende sondring mellem 'anvendt' og 'teoretisk' psykoanalyse.

Ved *TEORETISK PSYKOANALYSE* forstår vi således mindre en 'teoretisk' anvendelse af 'den psykoanalytiske teori' på dette eller hint (og slet ikke et alibi for at 'beskæftige-sig-med-psykoanalysen' uden om den analytiske erfaring), og mere en genoptagelse af Freud metapsykologiske projekt på baggrund af læren om signifikansen.

Dette betyder at det gælder om at genoptage Lacans logiske studier (jf. hans definition af logikken som *science du réel*), vel vidende at han forsøg på at give plads til en logik der understøtter subjektet —dvs. fantasmaet, dvs. seksuationen—, indenfor rammerne af den klassiske logik, *ikke* er tilstrækkelig. Siden Lacan har vi adgang til en række formuleringer inden for logikken som klart overskrider dens standard udgave⁴ og kan være med til at hjælpe os til at reformulere problematikken.

Således hvad arbejdet med *Teoretisk psykoanalyse* skal give os mulighed for at beskæftige os med.

Teoretisk psykoanalyse.

Syv **søndage** fra kl. 10 til 13, fra oktober 2015 til maj 2016. (dvs. den 4/10, 8/11 og 6/12-2015 samt den 7/2, 6/3, 3/4 og 22/5-2016).

Koordineret ved Osvaldo Cariola

⁴ Jf., f.eks., Jakko Hintikkas IF-logik: «If Logic, Definitions and the Vicious Circle Principle», 2011. *J Philos Logic* DOI 10.1007/s10992-011-9184-4. Endnu mere grundlæggende er dog Jean-Yves Girards arbejde (eksempelvis hans "Locus Solum", *Mathematical Structures in Computer Sciences*, Amsterdam, 2000. IOS Press. NATO series F 175), som afgjort kan være med til at præcisere signifikanslogikken ganske meget.